

Tarih Eğitiminde Tarihsel Canlandırma Nasıl Kullanılmalı?

Neval AKÇA BERK*

Özet

Bu çalışmanın temel amacı tarihsel canlandırmanın eğitimde kullanılan örneklerinden hareketle tarih dersinde uygulanırken izlenecek basamakları belirlemek, söz konusu bu etkinliği tarih dersinde uygulamanın yararlılıkları ve sınırlılıklarını tartışarak bu uygulama alanını tarih öğretmenlerinin istifadesine sunmaktır. Çalışma betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. Geçmişte yaşayan insanlar farklı geleneklere, farklı tutum ve değerlere sahip oldukları için yirmi birinci yüzyıl öğrencilerinin bu insanların hayatlarını anlaması ve yorumlaması zorlaşmaktadır. Bu bağlamda tarih eğitiminde tarihsel canlandırma uygulamalarının kullanımı geçmişi günümüze getirmede bir fırsat olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel canlandırma birçok ülkede gerek gönüllü gruplarla bağımsız olarak gerekse okullarda öğretmenler tarafından farklı şekillerde uygulanmaktadır. Ülkemizde ise farklı organizasyonlar çerçevesinde pedagojik amaçlar dışında uygulanmakta fakat tarih eğitiminde kullanımına az rastlanmaktadır. Türkiye’de de tarih öğretmenlerinin tarihsel canlandırmayı uygulamaları ile söz konusu etkinliğin kullanımını yaygınlaştıracak ve farklı uygulamalarla zenginleşecektir.

Anahtar Kelimeler: Tarihsel Canlandırma, Tarih Dersi

How Should Historical Reenactment Be Used in History Teaching?

Abstract

The main purpose of this study is to determine the steps to apply the historical reenactment in the history course based on the examples used in education and to present this field of application to the history teachers by discussing the utilities and the limitations of applying the activity in question in history course. The study is in the descriptive survey model. It becomes difficult for the students living in the twenty first century to understand and to interpret the people having lived in the past because they had different traditions, attitudes and values. Therefore, using the applications related to historical reenactment in history teaching makes it possible to bring the past to the modern day. Historical reenactment is always used differently by both voluntary organizations independently and the teachers in schools in many countries. In our country it is used by various organizations except for pedagogical purposes but it is rarely seen in history teaching. If the history teachers in Turkey use the applications of historical reenactment, the use of historical reenactment will be common and be enhanced with different practices.

Key words: Historical Reenactment, History Course

---

* Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, nevalakca@gmail.com.

Giriş

Tarihsel canlandırma kavramı ilgili literatürde (Barnes, 1978; Anderson, 1982; Turner, 1985; Galssberg, 1986; Handler, 1987; Bell, 2002; Gaps, 2002; Cook, 2004; Hunt, 2004; During, 2007; Coles ve Armstrong, 2008; Sanchez, 2009) “yaşayan tarih” (living history), “tarihi yeniden yapma-yaşama” (historical recreation), “zamana Yolculuk” (time travel) ve tarihin yeniden sahnelenmesi-canlandırılması” (historical reenactment) olarak dört farklı adlandırma ile karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu bu çalışmada literatürde yer alan adlandırmalardan “Tarihin yeniden sahnelenmesi-canlandırılması (historical reenactment)” temel alınmıştır. Tarihin yeniden sahnelenmesi-canlandırılması; belirlenen bir tarihsel döneme ait sosyal, kültürel veya siyasal bir olayı o döneme ait kostüm, müzik, yemek, el ürünleri gibi unsurlarla dönemin atmosferinin oluşturulduğu tarihî mekânları kullanarak ve o dönemde yer alan kişilerin yerine geçip anı yeniden yaşamak olarak tanımlanabilir. Tarihî deneyimleme amacı açısından diğer adlandırmalarla ortak yönü olmakla birlikte, “tarihin yeniden sahnelenmesi/canlandırılması (historical reenactment)” kapsamında fantastik yaratıcılık unsuru bulunmamaktadır. Aynı zamanda söz konusu bu adlandırmada tarihî gerçeklik temel şart olarak öne sürülmektedir (Gapps, 2002:7–12).

Tarihsel canlandırma uygulamaları, Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi’nin (NCSS, 1994) yayınladığı standartlarda öğrencilerin içeriği ve becerileri organize etmeleri, öğrenmeleri için çoklu yollar sunmaktadır. Tarihsel canlandırma uygulamaları aynı zamanda sosyal alanlar öğretiminin beş anahtar özelliği olarak tanımlanan (NCSS, 1993: 213–223) “öğrenme; anlamlı, birleştirici, değer temelli, zorlayıcı ve aktif olmalı” öğelerinin tümünü birleştirebilir. Tüm bu öğelerle birlikte planlanan bir tarihsel canlandırma uygulaması tarihi bir olayın meydana

gelme şeklini doğru bir şekilde yansıtmalıdır. Tarihe doğru ve amaçlı şekilde detaylı bir bağlılıkla yeniden oluşturulan tarihi dönem veya olay, tarihi ve çağdaş sosyal durumları anlamak için önemli bir fırsat olabilmektedir (Turner, 1985: 221).

Bu bağlamda tarihin süreçlerini ve tarihçilerin aktivitelerini tartışan Marty (1983: 10–13) öğrencilerin yalnızca öğretmenleri tarafından değil kendi istekleriyle de kendilerini bu tür aktivitelere adanmaları gerektiğini öne sürmektedir. Marty (1983); “parçalara ayırma becerisi önemliyse bu kaynaktan yola çıkarak bir bütünü tekrar oluşturma becerisinin de önemli olduğunu ve parçaları dolaştırmanın, gerekli parçaları bulmanın ve kişinin çalıştığı ham materyallerle gerçekten uygun olmayan bir yapıyı veya örneği şekillendirmenin de önemli olduğunu” vurgulamaktadır.

Tarihsel canlandırmanın eğitimsel kullanımının ilk örneği 1982 yılında Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi’nin (NCSS) Boston’daki yıllık toplantısında gerçekleştirilmiştir. On yedinci yüzyıl Fransız kâşifi LaSalle, sosyal alan öğretmenlerinden oluşan büyük bir izleyici topluluğunun önünde bir Fransız öğretmenin kişiliğinde görünmüştür. Dantel gömlekler, çizmeler, kuş tüylü şapkalar içerisinde ve kılıçla birlikte gerçekçi bir şekilde giyinen sosyal alan öğretmeni Reed Lewis, dramatik bir hikâyeye anlatma tarzında LaSalle’nin maceralarını anlatmıştır. Çoğunlukla öğrencisi olan on yedi kişi ile birlikte öğretmen Lewis, LaSalle’nin “Gezi II” (Expedition II) adlı macerasını, gezi defterinde yer alan orijinal takvime mümkün olduğu kadar bağlı kalarak LaSalle’nin keşfi gibi Lewis ve grubunun keşfi de sekiz aylık bir sürede tam anlamıyla canlandırılmıştır. Reed Lewis bu tarihsel canlandırma uygulamasının ön hazırlığının iki yıllık yoğun bir araştırmaya dayandığını, detaylara dikkat ettiklerini, gerçek bir tarihsel canlandırma için gerek duyulan fiziksel

ve zihinsel hazırlığa tamamen bağlı kalarak hazırlandıklarını ifade etmiştir (Turner, 1985: 221). Bu tarihsel canlandırma uygulamasına diğer öğretmenler tarafından zaman yetersizliği ve tarihi gerçekliğin yetersiz olduğu gibi gerekçelerle eleştiriler sunulsa dahi, bu tür uygulamalar öğrencilerin bilgileri sentez yapmaları, rol oynamaları, zaman içerisinde verilen bir noktada insanların değer verdikleri şeyleri keşfetmeleri ve yeniden oluşturulan tarihi olaylara katılmalarına olanak sunduğu için değerlidir.

Bu çalışmada tarih eğitiminde bir yöntem olarak tarihsel canlandırmanın nasıl uygulanabileceği araştırılmaktadır. Çalışma betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. İlgili literatürden hareketle tarihsel canlandırmanın tarih eğitiminde nasıl uygulanabileceği hakkında bir araştırma sunulacaktır. Tarih dersi kapsamında tarihsel canlandırma uygulamalarının içeriği, kapsamı, söz konusu uygulamaların yararları ve sınırlılıkları tartışılacaktır.

Tarihsel Canlandırmanın Tarih Dersinde Planlanma Süreci

Tarihsel canlandırma uygulamalarında olayları seçen, katalizörü sağlayan, çalışmaya rehberlik eden ve olaya destek veren tarih öğretmenleridir. Öncelikle yapılacak olan, tarih öğretmenin öğrenci grubu ile birlikte bir canlandırma yapıp yapmayacağına karar vermesidir. Tarih öğretmeni tarihsel canlandırmayı uygulamaya karar verdiğinde katılacak öğrenci grubu ile bu etkinliğin uygulanabilirliğini ve etkilerini tartışmalıdır. Planlama sürecinde uygulama kararının verilmesinin ardından ikinci aşama, hangi tarihi olayın tarihsel canlandırmaya konu olacağına karar vermektir. Bu aşamada en önemli soru, canlandırmaya karar verilen tarihi olayın belirlenen zaman ve harcama sınırları içinde ve pedagojik anlamda öğrenme geribildirimini sağlayacak şekilde söz konusu öğrenci grubu ile

canlandırılıp canlandırılmayacağına cevap bulmaktır (Turner, 1985: 221).

- Planlama sürecinde bu iki aşamanın ardından tarih öğretmenin cevap bulması gereken diğer sorular şunlardır;
- Tarihsel canlandırmaya konu olan tarihi olayın orijinali ne kadar sürmüştür?
- Tarihi gerçeklik boyutunda kabul edilebilir derecede gerçekçi bir ortam mevcut mu?(Gerçeğine en yakın tarihi mekân)
- Tarihsel canlandırma uygulama öncesinde ne kadar çalışma yapılması gerekmektedir ve bu uygulama için ne tür hazırlıklara ihtiyaç duyulmaktadır?
- Belirlenen tarihsel canlandırma konusu ile ilgili öğrencilerin ön bilgileri ne düzeydedir?

Planlama sürecinde bazı türdeki olaylar tarihsel canlandırma kapsamından çıkarılmalıdır. Tarih öğretmenleri savaşların, kavgaların, dövüşlerin ve çarpışmaların tarihsel canlandırmaya konu olmasından kaçınmalıdır. Bunun sebebi, bu tür olayların tarihi açıdan önemsiz olması veya önemli öğrenme fırsatları sunmada başarısız olması değildir. Bunun sebebi, bu olayları canlandırmanın öğrenciler açısından tehlikeli olabilmesi, canlandırılan yüz yüze kavgalarda öğrencilerin çok kolay bir şekilde kontrolden çıkabilmesidir.

Tarihsel canlandırmada herhangi bir tarihi olay seçilirken tarih öğretmenleri şu ilkelere dikkat etmek isteyebilirler (Turner, 1985: 221–222);

- Öğrencilerin ulusal veya kültürel geleneklerinin miraslarıyla ilişki kurmalarını sağlayacak bir olay seçilmesi,
- Tarihe bağlı kalınarak üretilebilecek olayların dikkate alınması,
- Öğrencilerin doğru bir şekilde takip edilmeleri için yeterince açık ve basit olan olay dizisi seçilmesi,

- Bütün bir olgudan ziyade uzun süreli olayın bir bölümünü seçilmesi. Elbette tarihin seçilen bir parçası ne kadar bir bütünün parçası olursa öğrenciler de olayın önemini o kadar fazla anlayacaklardır.
- Fark edilebilir karakterleri olan ve aksiyonlarının tanımlanabildiği, takip edilebilen olayların seçilmesi.

Savaşlar, eğitimde gerçekleştirilecek bir tarihsel canlandırma için uygun olamayabileceği halde onlarla ilişkili olayların bağlamlarının konu olarak seçilmesi daha uygun olabilmektedir. Askeri eylemler, askeri teslim olmalar, savaşlardan önce verilen kısa bilgiler ve bir tümgeneralin birlikleriyle yaptığı ilk ve son toplantılar sırasında keşif gezilerini, nöbetleri ve kamp hayatını canlandırarak konuyla ilgili öğrencilerin daha fazla şey öğrenmeleri sağlanabilir. Kısmen yerel bölge seçim yaparken etkili bir faktör olmalıdır. Çünkü olayların yerel bölge kayıtları daha iyi muhafaza edilmiştir ve bölgenin dışındaki olayların kayıtlarına göre daha çoktur. Bu doğrultuda seçilecek bir tarihsel canlandırma konusuna öğrencilerin çalışması daha kolay olabilir. Ünlü ziyaretçilerin yerel durakları, ünlü mahkemeler, belli hizmet sektörlerinin kuruluşları (mağazalar, fabrikalar, posta teşkilatı, ulaşım durakları gibi), çeşitli yerel ilkler, bir hükümetin kuruluşu, bir yönetici yapının ilk toplantısı gibi birçok konu tarihsel canlandırmaya konu olabilir. Tarihsel canlandırmadaki detayın büyüklüğünü ve ne kadar ilerleneceğini öğretmen öğrencilerin canlandırmadan öğrenmelerini istediği şeylere dayanarak belirlemelidir. Bu anlamda öğretmen öğrencilerin araştırmasını ve düşünmelerini;

- Rolünü oynadıkları insanların motivasyonu (Yaptıkları şeyleri niçin o şekilde yapıyorlardı?)
- Söz konusu insanlara söylenenlerin ve yapılanların etkisi

- Bu insanların geçmişi (İnsanlar nasıl yaşadı? Hangi olaylar düşüncelerini nasıl etkiledi?)

gibi konulara yoğunlaştırmalıdır. Etkili bir tarihsel canlandırmanın sırrı detayların doğruluğuna bağlıdır. Tarihi olaya gömülme, bilgiler, tarihi atmosfer, bir olayın rakamsal bilgileri ve bağlılık için titiz bir araştırma oldukça önemlidir. (Turner, 1985: 222).

Planlama aşamasında belirtilen süreçler gerçekleştirildikten sonra tarih öğretmeni belirlenen tarihsel canlandırma konusu için hangi kostümlere ihtiyaç olacağını, bu kostümlerin temini için kimlerle işbirliği kuracağını; makyaj, müzik gibi tarihi atmosferi daha inandırıcı hale getirebilecek unsurların kullanılıp kullanılmayacağını, kullanılacaksa bunun için kimlerle işbirliği kurulacağını; tarihi mekânın kullanımı ve burada tarihi atmosferin gerçekleştirilmesi amacıyla uygun alt yapının sağlanması için kimlerden izin alınacağı belirlenmelidir.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse tarihsel canlandırmanın tarih eğitiminde uygulanmasının planlanma aşaması ve kimlerle işbirliğinin yapılacağını belirlemede tarih öğretmeni ne oldukça fazla iş düşmektedir. Fakat uygulama öncesinde yapılacak bu türden bir planlamanın uygulamayı kolaylaştıracağı söylenebilir.

Tarihsel Canlandırmanın Tarih Dersinde Uygulanma Süreci

Tarihsel canlandırma uygulamasının planlanma aşamasının ardından öğrencilerin ön bilgilerinin işlenmesine başlanmalıdır. Tarihsel canlandırma öncesinde çalışılan zaman tarihi sıraya, neden-sonuç ilkelerine ve tarihi karakterlerin hayatlarının gelişimine bağlıdır. Seçilen konu kronolojik olarak tarih öğretim programına uygun bir konu olduğu zaman öğrenciler canlandırılan olayın sürekliliğini algulamada kolaylık yaşayabilmektedirler (Turner, 1985:

223). Tarihsel canlandırmanın uygulanma süreci tarihsel canlandırmaya hazırlık ve uygulama olmak üzere iki bölümde incelenebilir.

Tarihsel canlandırmaya hazırlık aşaması:

Öğretmen planlama aşamasında belirlediği yöntemlerle sınıfta planladığı etkinlikleri uygulamalı ve öğrencilere konuyla ilgili bilgileri keşfedeceği bir süreç sunmalıdır. Ülkemizde bu tür uygulamaların öncesinde öğrencilerle yapılacak çalışmalar uzun sürebilmektedir. Bunun nedeni öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları sınavlar ve çoktan seçmeli olarak gerçekleştirilen bu sınavların onların yazma ve düşünme becerilerini olumsuz etkilemesi olarak gösterilebilir.

Bu aşamada tarih öğretmeni tarihsel canlandırmada kullanılacak kostümler için işbirliği yaptığı kişilerle iletişime geçerek öğrencilerin belirlediği rollere göre kostümlerin hazırlanmasını sağlamalıdır. Benzer şekilde makyaj veya müzik gibi unsurlar da kullanılacaksa bunun için de hazırlıkların yapılması, hatta kostüm, makyaj ve müzik gibi tarihi atmosferi oluşturmada katkı sağlayacak unsurların provalarının gerçekleştirilmesi bu aşamada mümkündür. Eğer gerçekleştirilecek tarihsel canlandırmada herhangi özel bir oyun, gösteri gibi unsurlar kullanılacaksa bunun için de hazırlıkların yapılması gerekmektedir.

Tarihsel canlandırma sırasında gerçekleştirilecek diyalogların tarihi gerçekliğe uyabilmesi için bu aşamada yaratıcı yazma çalışmalarının yapılması, birden fazla birinci ve ikinci elden kaynağı görerek öğrencilerden olayın bir sentezinin yapılmasının istenmesi ve kendi metinlerini oluşturmaları oldukça önemlidir. Turner'a (1985) göre bir tarihsel canlandırmanın kalbi ve beyni diyalogdur. Bu uygulamalarda tarihi insanların yaptıkları şeyler tekrarlanmaz. Bir tarihsel canlandırma uygulaması öğrencilerin kendilerini rolüne büründükleri tarihi karakter

olarak düşünmelerini, davranmalarını ve çabalamalarını sağlayan güçleri keşfetme girişimidir. Öğrencilerin rolüne büründükleri tarihi karakterin bakış açısından bakmak, onun beyniyle düşünmek öğrencilerin geçmişteki boşluğa köprü kurmalarına yardımcı olur. Bir tarihsel canlandırmada diyalog geliştiren öğrenciler için birbiriyle bağlantılı üç soru bulunmaktadır (Turner, 1985: 223);

- Bu durumda neler yapılmalı ve söylenmeli?
- Bu durumda neler yapıldı ve söylendi?
- Bu durumda neler yapılabilir ve söylenebilir?

Tarihsel canlandırmanın uygulanmasından önceki gün öğretmen öğrencilerle gerçekleştirilecek olayı tartışabilir ve problemleri yeniden gözden geçirebilir. Öğrencilerle birlikte tartışma devam ettikçe parçalar bir araya gelmeye başlar ve olay sırasında bir taslak geliştirilir. Bu, öğrencilere bildiklerini ve bilmediklerini gösteren bir çerçeve sağlar. Sorular şu şekilde oluşturulabilir;

- Söz konusu tarihi olayda kaç tarihi karakter var?
- İnsanlar nasıl giyinmişlerdi? Niçin?
- Söz konusu tarihsel canlandırmada karakterler bireysel ve ortak bir şekilde neyi başarmak istediler ve beklediler?
- İnsanlar niçin oradaydı? Katalizör neydi?

Bu sorular kapsamında öğrencilerin bildikleri ve bilmedikleri konular gerçekleştirilecek olan tarihsel canlandırma için yeniden gözden geçirilmeli ve gereken ön hazırlıklar tamamlanmalıdır.

Tarihsel canlandırmanın uygulanma aşaması

Tarih öğretmenin gerçekleştiren ön hazırlığı ve sürece dair yapılan hazırlığın eksiklikleri ve fazlalıklarını gözlemlemesine fırsat sunan bir aşamadır. Bu aşamada öğretmen sürece aktif olarak katılacağına veya pasif bir şekilde göz-

lemci olarak dışarıdan izleyeceğine karar vermelidir. Çünkü tarihsel canlandırma uygulamalarında öğrencilerin tarihi olaya gömüldüğü ve motivasyonlarının oldukça yüksek olduğu bir anda öğrencilere müdahale etmek onların motivasyonunu düşürdüğü gibi rolden çıkmalarına da neden olabilir. Bu nedenle öğretmenin bu kararı vermesi önemlidir.

Öğrencilerin ön bilgilerinden yola çıkılan ve bu bilgilerin işlenmesi ile devam edilen süreçte öğrencilerin farkında olması gereken en önemli nokta yapılanların tarihi gerçekliğe uygun olmasıdır. Uygulama aşamasında öğrenciler rolüne büründüğü tarihi karakter olarak sorular ve sorunlara “ben olsaydım...” değil, “benim yerimde olan, rolüne büründüğüm kişi hangi kararı niçin verdi?” bakış açısıyla yaklaşmalıdır. Böylelikle gerçekleştirilen tarihi olayı tüm yönleriyle değerlendirme fırsatı yakalayan öğrencinin bilgi dağarcığı da genişlemiş olacaktır.

Tarihsel Canlandırmanın Tarih Dersinde Değerlendirilme Süreci

Tarih derslerinde uygulanan diğer yöntemler gibi tarihsel canlandırma uygulanmasının da değerlendirme aşamasının olması öğretmenin öğrencilerini, kendini ve süreci daha objektif değerlendirebilmesi açısından önemli görülmektedir. Bu aşamada öğretmen uygulama sürecinde ne zaman değerlendirme yapacağını belirlemelidir. Bir diğer önemli nokta ise gerçekleştirilecek olan tarihsel canlandırma uygulamasının herhangi bir konu öncesinde mi yoksa bir ünitenin arkasından mı uygulanacağı belirlenmelidir. Herhangi bir konu öncesinde gerçekleştirilen uygulama öğrencilerin tarihi döneme, konuya veya olaya yönelik ilgisini artırırken ünite ardından yapılan tarihsel canlandırma derinlemesine bir değerlendirme ve tamamlama olarak nitelendirilebilir.

Öğretmenin, süreci ilerledikçe gözlemlemesi ve değerlendirmesi gerekmektedir. Tarihsel canlandırma sırasında öğretmen öğrencilere ve gönüllülere günün nasıl geçtiği hakkında görüşlerini sormalı; öğrencilerden öğrendiklerini gözden geçirmelerini istemelidir. Sürece dair ne kadar gözlem yapılır ve not edilirse o kadar çok değerlendirme yapılmakta ve bir sonraki yılın planlanması o kadar kolay olmaktadır (Morris, 2001: 199).

Tarihsel canlandırmaya katılan her bir öğrenci bireysel farklılıklar nedeniyle canlandırılan tarihi dönemin değişik ve karmaşık kültürünü farklı bir şekilde yaşayacağı için geleneksel amaçlarla yapılan değerlendirmelere güvenmek öğretmeni yanıltabilir. Belirlenecek olan değerlendirme yöntemi tarihsel canlandırmadan önce yol gösterici sorular sunmak, öğrencilerin öğrenmelerine yoğunlaşmalarını yardımcı olmaktadır. Öğrencilerin tarihsel canlandırmanın gerçekleştirileceği günün sabahı ilk olarak bu soruların cevaplarını tahmin etmeleri, bu sorular hakkında arkadaşıyla konuşmaları ve daha sonra cevapları bütün grupla tartışmaları sağlanarak bir değerlendirme stratejisi oluşturulabilir. Tarihsel canlandırma uygulamasının sonraki günü sınıfta öğrencilerle bir veri getirme tablosu doldurulabilir. İkinci bir değerlendirme stratejisinde ise öğrencilerden tarihsel canlandırma sırasındaki deneyimlerinin bir hikâyesinin yazılması istenebilir. Bunun için öğrenciler detaylı bir şekilde en dikkat çekici gözlemleri kaydetmeli ve yaşam şekillerini kendilerinin şimdiki hayatta yaşadıkları ile karşılaştırmalıdır. Öğrenciler olayları yorumlamalı ve olayları niçin önemli olduğunu tartışmalıdırlar. Bu süreç yoluyla öğrenciler kendilerinin güncel ilgilerinin ve endişelerinin geçmiştekilerle çok da farklı olmadığını anlayabilirler. Farklı sonlandırma aktiviteleri de bu türden bir uygulamayı değerlendirmeye yardımcı olabilir. Öğrenciler, söz konusu tarihsel canlandırma maceralarını tanımlayan yerel

gazete için bir gazete açıklaması yazabilirler veya söz konusu zaman aralığından gelen bir kişinin ağzından bir günlük tutabilirler. Bir diğer değerlendirme uygulaması ise, öğrencilerin o dönemden gelen sıradan bir insanın rolünü üstlenmeleri ve o dönemin ünlü tarihi karakterine bir mektup yazarak, canlandırma gününde gerçekleşen olaylar ile ilgili sorular sormaları olabilir (Morris, 2001: 203).

Kısaca ifade etmek gerekirse gerçekleştirilecek olan bir tarihsel canlandırmada planlamadan değerlendirme aşamasına kadar olan süreçte tüm bu unsurlar dikkate alınrsa söz konusu uygulamanın pedagojik anlamda öğrenme geribildiriminin en yüksek düzeyde sağlanacağı, uygulamaya katılan öğrencilerin süreçte eğlenerek öğrenmelerine fırsat sunulacağı ifade edilebilir.

Tarihsel Canlandırmayı Kullanmanın Yararlılıkları

Tarihsel canlandırma; edebiyat, dil sanatları ve diğer pratik sanatlarda öğrenme deneyimleri sağlayarak geleneksel yaklaşımlara göre tarihi öğretmede daha çok avantaj sunmaktadır. Tarihi döneme ait kostümlerle belirlenen döneme ait tarihi mekânda tarihi karaktere bürünen öğrenciler tarihi yeniden yaşamakta, başka bir zamandaki hayatın daha doğru bir izlenimine katkıda bulunmaktadır.

Tarihsel canlandırma öncesi gerçekleştirilen çalışmalar öğrencilere araştırma için bir amaç sağlamakta, onlarda tarihi bilginin içeriği hakkında olumlu arzu ve heyecan oluşturmaktadırlar. Detaylı, doğru ve birincil verilerin çalışılması öğrencileri istekli bir biçimde tarihinin “gerçek araçlarına” ve ilgi toplamanın gerçek çalışmasına çekmektedir. Tarihsel canlandırmalar belirlenen konunun derinlemesine çalışmasını ve yoğun bir şekilde incelenmesini gerektirmektedir. Döneme ait materyallere sadece testler ve ödevler için değil, onlardan

faydalanmak için çalışılmaktadır. Tarihsel canlandırmalar geçmişin çalışılmasını çok geniş, anlamsız ve pasif deneyimler olmaktan kurtararak geçmişi ilişkili, geçerli ve gerçek hale getirmektedir. Tarihsel canlandırmalar yoluyla geçmiş, günümüze bir önsöz haline gelmektedir (Turner, 1985: 223).

Anderson (1984, 1985) yaptığı çalışmalarda tarihin üç görev icra ettiğini ifade etmektedir; müzelerden öğrendiğimiz şekli, bir araştırma aracı ve bir hobi olması. Anderson, söz konusu tarihsel canlandırma uygulamaları ile kazanılan deneyimin ise tarih bilimine katkı sağladığını, böylelikle toplumun kültürel ifadesinin tiyatro, spor, festival, kutlama gibi geleneksel özelliklerini faydalı, akılda kalıcı bir deneyimle birleştirdiği yönünde yararlılığını vurgulamaktadır.

Morris (2001: 196–203) “How Teachers Can Conduct Historical Reenactments in Their Own Schools” başlıklı çalışmasında Amerika’daki Fransız sömürgeleşmesi dönemine yönelik gerçekleştirmiş olduğu tarihsel canlandırmanın öğrenci dönütlerinden hareketle bu tür uygulamaların yararlılığı yönünde görüşlerini belirtmektedir. Çalışma kapsamında uygulanan tarihsel canlandırmanın onların duyularını da harekete geçiren deneyimler sağladığına vurgu yapılmıştır. Öğrencilerinin ifadelerinden hareketle Morris, bu uygulamalarla öğrencilerin geçmişle olan deneyimleri sayesinde gündelik hayata yönelik daha iyi anlayış geliştirdiklerine değinmiştir. Çalışmanın sonucu olarak tarihsel canlandırma uygulamalarının öğrencilerin kendilerini farklı bir kültüre ve zamana gömmeye, orada kalmaya çabalayarak problem çözme becerilerinin geliştirdiğine; öğrencilerin süreçte çoklu becerileri ve deneyimleri olaylarla bütünleştirebildiklerine dikkat çekmektedir.

Tarihsel Canlandırmayı Bir Yöntem Olarak Kullanmanın Sınırlılıkları

Tarihsel canlandırma uygulamaları ortaya çıktığı günden bu yana birçok tartışmaya konu olmuştur. Bu uygulamalara karşı olanlar geçmişten yeniden canlandırma girişimini abartılmış, anlaşılmayan, yanlış kullanılan, düzensiz, fazla nostaljik, tiyatroya aşırı bağlı, gerçekçi olmayan bir yöntem olarak görmektedir. Bu uygulamalara destek verenler ise bu uygulamaların eğitici, çok yönlü, duyguları harekete geçiren, tarihe ilgi uyandırıcı, eğlenceli ve akademik bilgi için de faydalı olduğunu savunmaktadırlar. Bu iki kesim dışındaki kişiler ise bu tür uygulamaların avantaj ve dezavantajlarının eşit olduğunu savunmaktadır.

Tarihsel canlandırmaya yönelik eleştiriler üç ana probleme dayanmaktadır. İlki analogi problemidir. Eleştiriler canlandırmaya katılan kişilerin gerçekleştirdikleri tarihsel canlandırmada asla büründükleri tarihsel kişi olamayacakları; örneğin Gürcü gemisinde altı hafta kalan bir yirmi birinci yüzyıl tarihçisini bir Gürcistan denizcisine dönüştürmeyeceği yönündedir. İkinci problem yoğunluk alanıdır. Tarihsel canlandırma tarihte özel bir dönem hakkında veya tarihi olayların özel serisi hakkında bir hikâye anlatmak ister. Tarihi kapsamın genişliği önemli konuların gözden kaçırılması ve bu konuların tartışma altındaki olguyla çok zayıf bir bağlantı sağlayabilecek bir uyarıcıyla bağlı olması gibi bir tehlike bulunmaktadır. Üçüncü problem, analitik bir inceleme pahasına geçmişle içsel, duygusal bir müdahaleye ayrıcalık tanımak için ısrarlı bir eğilimdir. Bu konudaki eleştiri, tarihte güçlerin ve ilgilerin bir grup insanla duygusal özdeşleşme diğer bir grup insanın bakış açısından uzaklaşmayı gerektirebileceği yönündedir (Cook, 2004: 489-490).

Glassberg (1986: 305-310) Anderson'un tarihsel canlandırma, yaşayan tarih, birinci kişi sunumu ve tarih konulu eğlence araçları arasındaki

ilişki, çalışma değerlerindeki etki ve anlatımdaki destek gibi konuları gözardı ettiği için eleştirmiştir. Aynı zamanda Glassberg (1986) yaşayan tarihin niçin belli etnik grupları diğerlerinden daha çok ilgilendirdiğini, sosyal ve politik değerlere nasıl karşılık verdiğini ve son zamanlarda ortaya çıkan örneklerinin önemini sorgulamıştır.

Bir diğer eleştiri ise Lowenthal'in (1966: 27-32) "geçmiş" kelimesinin günümüzü nasıl etkilediğini ve tarihi yeniden canlandırmak için yapılanların günümüz estetiğine, zevklerine ve huzuruna zarar verdiği yönündedir. Lowenthal çalışmasında özellikle canlı tarih müzelerinin tarihi şimdiki zamandan öne çıkarıp zamanı birleştirerek ya da birbirine çok benzeterek toplumu yanlış yönlendireceğinden rahatsızlık duyduğunu ifade etmiştir. Yellis (1992: 52-57) çalışmasında tarihsel canlandırma uygulamalarında kullanılan tarihi mekânlarda çevredeki ilgisiz mimari özellikler ve bunun gibi belirsiz sorular sorulduğunda verilen yanlış bilgilere dikkat çekmektedir.

Tarihsel canlandırma uygulamalarının pedagojik amaçlara hizmet etmesi ve farklı öğrencileri rencide edecek bir şekilde uygulanmaması gerekmektedir. Bu anlamda New York'ta öğretmen Eileen Bernstein, 13 yaşındaki iki siyah kız ilköğretim öğrencisini sınıfta el ve ayaklarından bağlayarak kölelik derslerini uygulamalı anlatmak istemiştir. Öğrenci velilerinden Christine Shand öğretmeni ırkçılık yaptığını ve öğrencileri küçük düşürmekle suçlamıştır. Olayı denetleyen eğitim müfettişi Brian Monohan, "Öğretmen dersi nasıl anlatacağına kendisi karar verir ancak öğrencileri utandıracak bir şey yapamaz" diye konuşmuştur. Dersin daha etkili olması ve çocukların akıllarında yer etmesi için bu yöntemi uygulandığını söyleyen öğretmen ailelerden ve öğrencilerden özür dilemiştir (Nbcnewyork, 5 Aralık 2008; Radikal, 7 Aralık 2008).

Ülkemizde de buna benzer bir örnek Bayburt'un düşman işgalinden kurtuluşunun 93. Yıldönümü kapsamında öğrenciler tarafından gerçekleştirilen tarihsel canlandırmada yaşanmıştır. Bu canlandırma bünyesinde öğrencilerin bir kısmı şehit düşen askerleri canlandırırken bir kısmı ise Ermeni olarak çarşıya gerilmiştir. Eleştiri ise çocuk yaştaki öğrencilere böyle bir uygulamanın yapılmasının uygun olmadığı ve Türkiye'de yaşayan Ermeni kökenli Türk vatandaşları ile Türk vatandaşlar arasında sorun yaratabileceği yönünde olmuştur (Karakaşlı, 2011: 10).

Collingwood (Akt. Cook, 2004) gerçek tarihi araştırmaların entelektüel bir seviyede, "canlandırmadaki" bir uygulama olduğunu iddia etmektedir. Collingwood canlandırmanın amacının, öğrenenlerin dünyayı kendi perspektifinden görmelerini, motivasyonlarını anlamalarını ve ikilemleriyle karşılaşmalarını sağlamak için tarihi temsilcilerin zihinsel dünyalarına yönelik yeterli bir anlayış geliştirmek olduğunu öne sürmektedir. Bu uygulamalarda sorulması gereken soru tarihsel canlandırma deneyiminin bizim geçmişin düşünce tarzını taklit etmemize olanak tanıyıp tanımadığı değil, uygulamanın bizim farklı bir dünyaya yönelik ve bu dünyanın davranışlarına yönelik anlayışımızı geliştirmeye yardımcı olup olmadığıdır.

Sonuç ve Öneriler

Tarihsel canlandırma uygulamalarına dünyada ve Türkiye'de rastlanmakla birlikte, özellikle ülkemizde pedagojik amaçlarla ve tarih dersi kapsamında uygulanmasına daha az rastlanmaktadır. Tarihsel canlandırma uygulamaları öğrencilerin geçmişi kendileri yaşamış gibi algılamaları ve günümüz düşüncesine yönelik tarihi empati oluşturmalarını amaçlamaktadır. Bu bağlamda bu tür uygulamaların kullanımı ülkemizin tarih öğretim programında az da olsa yer alan tarihi empati becerisinin gelişimine katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin süreçte karşılaştıkları durumlara uygun problem çözme yeteneğini güçlendirip, rolüne büründükleri tarihi karakterin yalnızca geçmişte değil günümüzde de önemini kavrayarak tarihi durumların alternatif sonuçlarını değerlendirmelerine fırsat sunmaktadır.

Tarihsel canlandırmaya yönelik yapılan eleştiriler ve sınırlılıklar kabul edilebilir bir yanı bulunmakla birlikte yine de araştırmaya yönelik bir tarihsel canlandırmanın uygulamaya katılan öğrenciler için uyarıcı bir aktivite, seyirciler ve okuyucular için ise ilgi duyacakları değerli bir konu olma potansiyeli olduğu öne sürülmektedir (Cook, 2004: 490). Aynı zamanda tarihsel canlandırma öğrencilere tarihi dönemleri, olayları, kişileri yaşanan dönem ve bağlam içerisinde değerlendirmesine olanak sağlayan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakça

- Anderson, J. (1982), Living History: Simulating Everyday Life in Living Museums *American Quarterly*, 34(3), The Johns Hopkins University PressStable.
- _____ (1984). *Time Machines: The World of Living History*. Nashville, Tenn.: American Association for State and Local History.
- _____ (1985) *The Living History Sourcebook*. Nashville: American Association for State and Local History.
- Barnes, L.J. (1978 Aug). Living History in the Junior High School Classroom *The History Teacher*, 11, 4.
- Bell, N. (2002). History and Recreation Re-enactment and Living History in Britian, *History Today*, April, Re-enactor Roundup.
- Black Students Bound, Humiliated in Slavery Lesson: White teacher selects black students to act like slaves for a class lesson, (2008, Dec 5). Nbcnewyork. "Uygulamalı Kölelik Dersleri"; Radikal, 7 Aralık 2008.
- Coles, J., Armstrong, P. (2008). *Living history: learning through re-enactment* Paper presented at the 38th Annual SCUTREA Conference, 2-4 July 2008, University of Edinburgh.
- Cook, A. (2004). The Use and Abuse of Historical Reenactment: Thoughts on Recent Trends in Public History, *Criticism*, Summer, Vol. 46, No.3.
- During, S. (2007). *Mimic toil: Eighteenth-century preconditions for the modern historical reenactment* *Rethinking History*, 11: 3.
- Gapps, S. (2002). *Performing The Past A Cultural History of Historical Reenactments*, BA (Hons) Syd; MA (Public History) UTS, Doctor of Philosophy, University of Techonology, Sydney.
- Handler, R. (1987). On Sociocultural Discontinuity, Nationalizm and Cultural Objectification in Quebec. *Current Antropology*, 25: 55.
- Hunt, S. (2004). Acting the part: 'living history' as a serious leisure pursuit. *Leisure Studies*, Volume 23, Number 4, October (17).
- Glassberg, D. (1986). Review: Living in the Past Time Machines: The World of Living History by Jay Anderson, *American Quarterly*, Summer, 38, 2.
- Gapps, S. (2002). *Performing The Past A Cultural History of Historical Reenactments*, BA (Hons) Syd; MA (Public History) UTS, Doctor of Philosophy, University of Techonology, Sydney.
- Karakaşlı, K. (2011). *Kurtuluş*. Radikal İki, Toplum, (06.03.2011).
- Lowenthal, D. (1992). "The American Way of History." *Columbia University Forum* 9, 3, Summer.
- Marty, M. (1983). What Do You Teach When You Teach History? *Social Studies*. 74, 1, (Jan-Feb).
- Morris, R. V. (2001). How Teachers Can Conduct Historical Reenactments in Their Own Schools, Childhood, Education. *Association for Childhood Education International* ,(Sum) 77, Source Issue: 4.

National Council for the Social Studies. (1993). *A vision of powerful teaching and learning in the social studies: Building social understanding and civic efficacy*. Social Education, 57.

National Council for the Social Studies. (1994). Expectations of excellence: Curriculum standards for social studies. Washington, DC: Author Marty (1983: 10–13)

Sanchez, J.J. (2009). Recreating History At School. *Historical Recreation as an Educational Project Book*.

Turner, .T.N. (1985). Historical Reenactment - Can It Work as a Standard Tool of the Social Studies, *Social Studies* Sept./Oct, 76, 5.

Yellis, K. (1992). "Not Time Machines but Real Time: Living History at Plimoth Plantation." *Association for Living Historical Farms and Agricultural Museums Proceedings*, 12.

Extended Abstract

The effort to integrate history with life is seemed to be one of the main aims of the new program of history teaching. It becomes difficult for the students living in the twenty first century to understand and to interpret the lives of people having lived in the past because they had different traditions, attitudes and values. Students should create their own information about the past instead of their current understandings. This is not possible because they don't have experiences in the social fields and they have limited understandings about the past and the modern-day. In this context the use of the applications related to historical reenactment in history teaching makes it possible to bring the past to the modern day

The concept of historical reenactment appears in four different classifications as '*living history*', '*historical recreation*', '*time travel*' and '*historical reenactment*' in the literature (Barnes, 1978; Anderson, 1982; Turner, 1985; Galssberg, 1986; Handler, 1987; Bell, 2002; Gaps, 2002; Cook, 2004; Hunt, 2004; During, 2007; Coles and Armstrong, 2008; Sanchez, 2009). This study deals with '*historical reenactment*'. '*Historical reenactment*' can be described as reliving a social, cultural or political event in a given historical period by using historical places where the atmosphere of that period was created with the elements such as costume, music, food and handcrafts of that period and by imitating the people in that period. '*Historical reenactment*' doesn't have fantastic creativity while it has common senses with other classifications in terms of historical experiencing. Also, historical reality is an indispensable condition in this classification (Gapps, 2002:7–12).

The first example of the use of historical reenactment in education was realized in the annual meeting of National Council of Social Studies (NCSS) in Boston in 1982. LaSelle, a French Explorer from the seventeenth century, emerged in the character of a French teacher in front of great audience including the teachers from the social fields. Wearing a lacing shirt, boots, a hat with plumes and a sword realistically, Reed Lewis, a social studies teacher, explained LaSelle's adventures dramatically. Lewis recreated completely LaSelle's adventure called 'Expedition II' with 17 people most of whom were his students by being as dependent as possible on the original calendar taking place in the expedition records and it took eight months as in the LaSelle's discovery. Reed Lewis stated that the preliminary preparation of this historical reenactment required two – year – intense research, that they paid attention to the details and that they got prepared by being completely dependent on physical and mental preparation required for a real historical reenactment (Turner, 1985: 221). Although other teachers

criticize this historical reenactment in terms of time insufficiency and insufficient historical reality, it is valuable since it provides students with an opportunity to synthesize the information, to play role, to discover the things people value and to participate in the historical events recreated.

The content of the historical reenactment to be realized within history course should be depended on the general and specific aims of Turkish National Education and history education. With regards to all these properties and the students' negative thoughts about history course, it can be said that using the applications of historical reenactment in history course will make the learning activities in history teaching meaningful for students, that students will integrate their experiences requiring active participation with daily life thanks to historical reenactment and that historical reenactment is a method by which the students' negative thoughts about history course can be replaced with positive thoughts about it.

The main purpose of this study is to determine the steps to apply the historical reenactment in the history course based on the examples used in education and to present this field of application to the history teachers by discussing the utilities and the limitations of applying the activity in question in history course.